

UDK: 821.163.4 (497.6).09 Maglajlić, M. “ 19/20 “
Izvorni naučni rad
Priljeno: 25. 8. 2026.
Prihvaćeno: 8. 9. 2026.

UDK: 821.163.4 (497.6).09 Maglajlić, M. “ 19/20 “
Original scientific paper
Received 25. 8. 2026.
Accepted 8. 9. 2026.

Dr. sc. Amira Dervišević, red. prof.

Pedagoški fakultet Univerziteta u Bihaću

Dr. sc. Amira Dervišević, professor

Faculty of Pedagogy, University of Bihać

Nirha Efendić, dr. Viša naučna saradnica

Zemaljski muzej BiH

Nirha Efendić, dr.

National Museum of Bosnia and Herzegovina

Munib Maglajlić i bošnjačka usmena književnost: prilozi proučavanju proze, balade, epike i sevdalinke

Iako se ime Muniba Maglajlića u nauci o usmenoj književnosti najčešće vezuje za istraživanja sevdalinke, balade i romanse, važan dio njegova znanstvenog opusa posvećen je i usmenoj prozi. U prvom dijelu rada razmatraju se Maglajlićevi prilozi o bošnjačkoj usmenoj prozi s posebnim naglaskom na njegov odnos prema sakupljačima usmenoknjiževne građe, kazivačima i usmeno-proznim oblicima. Pokazuje se da je Maglajlić usmenu prozu promatrao istovremeno kao folkloristički izvor, kao književnu tvorevinu i kao oblik kulturnog pamćenja. Analiza obuhvata njegove radove o Mehmed-begu Kapetanoviću Ljubušaku, Nikoli Tordincu, Antunu Kneževiću, časopisu *Novi Behar*, liku Nasrudin-hodže te ogledu o Hamdiji Šahinpašiću. Posebna pažnja posvećena je metodološkim osobenostima Maglajlićeva pristupa, u kojem se spajaju historijat bilježenja, kontekst izvedbe, pripovjedačka praksa i književna interpretacija. Drugi dio rada usmjeren je na njegova istraživanja bošnjačke usmene balade, epskog i lirskog pjesništva, pri čemu se razmatraju prilozi proučavanju pojedinačnih balada, historijskog i kulturnog konteksta njihova nastanka, odnosa pjesme i

Munib Maglajlić and Bosniak Oral Literature: Contributions to the Study of Prose, Ballads, Epic Poetry and Sevdalinka

Although the name of Munib Maglajlić in the study of oral literature is most often associated with research on *sevdalinka*, ballads and romance, an important part of his scholarly oeuvre is also devoted to oral prose. The first part of this paper examines Maglajlić's contributions to Bosniak oral prose, with particular emphasis on his relationship to collectors of oral-literary material, narrators, and oral-prose forms. It demonstrates that Maglajlić viewed oral prose simultaneously as a folkloristic source, a literary creation, and a form of cultural memory. The analysis encompasses his works on Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak, Nikola Tordinac, Antun Knežević, the journal *Novi Behar*, the character of Nasreddin Hodja, and his study of Hamdija Šahinpašić. Particular attention is devoted to the methodological characteristics of Maglajlić's approach, which combines the history of recording, the context of performance, narrative practice, and literary interpretation. The second part of the paper focuses on his research into the Bosniak oral ballad, epic and lyrical poetry, examining his contributions to the study of individual ballads, the historical

zbilje, varijanata i poetičkih obilježja. U fokusu je Maglajlićevo proučavanje sevdalinke, koje je obuhvatilo izvore, kazivače i zapisivače, historijat nastanka i prenošenja pjesama, kao i njihova poetička i lokalna obilježja. Njegovo naučno vrednovanje sevdalinke zaokruženo je i leksikografskim određenjem ove pjesme kao reprezentativnog vida lirskog usmenog pjesništva u Bosni i Hercegovini. Sagledan u cjelini, opus Muniba Maglajlića potvrđuje širinu njegova doprinosa bosanskohercegovačkoj folkloristici i nauci o usmenoj književnosti, u kojoj se povezuju tekst, kontekst, historija bilježenja, pripovjedačka i pjevačka praksa te književna interpretacija.

Ključne riječi: Munib Maglajlić; bošnjačka usmena književnost; usmena proza; usmena balada; epsko pjesništvo; sevdalinka; folkloristika

Uvod

U proučavanju bošnjačke usmene književnosti ime Muniba Maglajlića¹ najčešće se vezuje za istraživanja sevdalinke, usmene balade i romanse. Njegove studije o lirskim oblicima usmene književnosti odavno su postale nezaobilazna literatura u bosanskohercegovačkoj folkloristici i nauci o književnosti. Međutim, pored istraživanja usmene poezije, značajno mjesto u njegovom naučnom radu zauzima i usmena proza. Rasuti u knjigama, studijama, časopisnim prilogima i enciklopedijskim natuknicama, Maglajlićevi radovi o predajama, novelističkim i šaljivim pričama, kao i o sakupljačima i kazivačima usmenoprozne tradicije, svjedoče o dugotrajnom i sistematičnom interesu za ovaj segment bošnjačke kulturne baštine (Dervišević 2016: 17–21).

Maglajlićev odnos prema usmenoj književnosti nije se iscrpljivao u evidentiranju

and cultural context of their emergence, the relationship between poems and reality, variants, and poetic characteristics. The focus is on Maglajlić's study of *sevdalinka*, which encompassed sources, performers and recorders, the history of the creation and transmission of songs, as well as their poetic and local characteristics. His scholarly evaluation of *sevdalinka* was rounded off by his lexicographical definition of this song as a representative form of lyrical oral poetry in Bosnia and Herzegovina. Viewed as a whole, Munib Maglajlić's oeuvre confirms the breadth of his contribution to Bosnian and Herzegovinian folkloristics and the study of oral literature, in which text, context, the history of recording, narrative and singing practices, and literary interpretation are interconnected.

Keywords: Munib Maglajlić; Bosniak oral literature; oral prose; oral ballad; epic poetry; sevdalinka; folkloristics

Introduction

In the study of Bosniak oral literature, the name of Munib Maglajlić¹ is most often associated with research on *sevdalinka*, oral ballad, and romance. His studies of lyrical forms of oral literature have long been indispensable literature in Bosnian and Herzegovinian folkloristics and literary scholarship. However, alongside his research into oral poetry, oral prose also occupies an important place in his scholarly work. Scattered across books, studies, journal contributions, and encyclopaedic entries, Maglajlić's works on legends, novella-like and humorous stories, as well as on collectors and narrators of the oral-prose tradition, testify to a sustained and systematic interest

¹ Znanstveni rad Muniba Maglajlića u središtu je priloga *O nauci o usmenoj književnosti u Bosni i Hercegovini kroz znanstvenu djelatnost Muniba Maglajlića* (Dervišević 2017).

¹ The scholarly work of Munib Maglajlić is in focus of the paper *O nauci o usmenoj književnosti u Bosni i Hercegovini kroz znanstvenu djelatnost Muniba Maglajlića* - 'On the Study of Oral Literature in Bosnia and Herzegovina through the Scholarly Work of Munib Maglajlić' (Dervišević 2017). (Dervišević 2017).

i klasifikaciji književne građe. U njegovim istraživanjima tekst je gotovo uvijek sagledavan u odnosu prema okolnostima njegova nastanka, historijskom i kulturnom kontekstu, načinu prenošenja i izvedbe, kao i prema ličnostima koje su ga zapisivale, kazivale ili na drugi način posredovale. Takav pristup naročito dolazi do izražaja u njegovim proučavanjima usmene proze, gdje se interes za književni tekst povezuje s historijom sakupljanja i bilježenja, ulogom pripovjedača i pitanjem kulturnog pamćenja. Istovremeno, isti istraživački senzibilitet prepoznaje se i u njegovim radovima o baladi, epskom pjesništvu i sevdalinci, u kojima pažnju usmjerava prema izvorima i zapisima, varijantama, historijskoj zbilji, kazivačima i zapisivačima te poetičkim osobnostima usmenih pjesama.

U tom smislu, Maglajlićevo proučavanje bošnjačke usmene balade predstavlja jednu od najznačajnijih dionica njegova naučnog rada. Njegovi ogledi o pojedinačnim baladama objedinjuju traganje za izvorima i najstarijim zapisima, proučavanje historijskog konteksta, odnos pjesme i zbilje, praćenje varijanata i interpretaciju njihovih poetskih svojstava. Slična istraživačka načela primjenjivao je i u proučavanju krajiške epike, osobito kada je stvarne historijske ličnosti i njihovo mjesto u kulturnom pamćenju dovođio u vezu s procesom njihova epskog oblikovanja. U proučavanju sevdalinke njegov interes obuhvatio je izvore, kazivače i zapisivače, okolnosti nastanka i prenošenja pjesama, njihova lokalna obilježja i poetičku strukturu. Naučno vrednovanje sevdalinke dodatno je zaokružio leksikografskim određenjem ove pjesme kao reprezentativnog vida lirskog usmenog pjesništva u Bosni i Hercegovini.

Upravo povezanost različitih aspekata usmenoknjiževne građe omogućava da se Maglajlićev naučni rad sagleda izvan

in this segment of Bosniak cultural heritage (Dervišević 2016: 17–21).

Maglajlić's relationship with oral literature was not limited to the recording and classification of literary material. In his research, the text was almost always considered in relation to the circumstances of its creation, its historical and cultural context, its mode of transmission and performance, and the individuals who recorded, narrated, or otherwise mediated it. Such an approach is particularly evident in his studies of oral prose, where an interest in the literary text is connected with the history of collecting and recording, the role of the narrator, and the question of cultural memory. At the same time, the same research sensibility can be recognised in his works on ballads, epic poetry, and *sevdalinka*, in which he directs attention toward sources and records, variants, historical reality, narrators and recorders, and the poetic characteristics of oral songs.

In this sense, Maglajlić's study of the Bosniak oral ballads represents one of the most significant areas of his scholarly work. His studies on individual ballads combine the search for sources and the earliest records, the study of historical context, the relationship between poems and reality, the tracing of variants, and the interpretation of their poetic qualities. He applied similar research principles to the study of frontier epic poetry, particularly when he connected actual historical figures and their place in cultural memory with the process of their epic formation. In his study of *sevdalinka*, his interests encompassed sources, performers and recorders, the circumstances of the creation and transmission of songs, their local characteristics, and their poetic structure. He further rounded off his scholarly evaluation of *sevdalinka* through a lexicographical definition of the song as a representative form of lyrical oral poetry in Bosnia and Herzegovina.

It is precisely the interconnectedness of different aspects of oral-literary material that makes it possible to view Maglajlić's

pojedinačnih žanrovskih i tematskih istraživanja. Usmena proza, balada, epika i sevdalinka u njegovom opusu nisu izolirani predmeti proučavanja, nego različita područja u kojima se potvrđuju srodna istraživačka načela: traganje za izvorom i historijom bilježenja, pažljivo razlikovanje varijanata, povezivanje teksta s kontekstom njegova nastanka i izvođenja, interes za kazivača, zapisivača i druge posrednike tradicije te nastojanje da se usmenoknjiževnom tekstu pristupi i kao književnoj tvorevini. Takav metodološki okvir omogućava da se Maglajlićev doprinos posmatra istovremeno iz perspektive folkloristike, književne historije i nauke o književnosti.

Cilj rada jeste sagledati širinu i metodološku utemeljenost Maglajlićeva proučavanja bošnjačke usmene književnosti, s naglaskom na njegov doprinos istraživanju usmene proze, balade, epskog pjesništva i sevdalinke. U prvom dijelu rada analiziraju se njegovi prilozi posvećeni usmenoj prozi, posebno odnos prema sakupljačima građe, ulozi pripovjedača i različitim oblicima posredovanja usmenoknjiževne tradicije. U tom kontekstu razmatraju se njegovi radovi o Mehmed-begu Kapetanoviću Ljubušaku, Nikoli Tordinu, Antunu Kneževiću, časopisu *Novi Behar*, Hamdiji Šahinpašiću i liku Nasrudin-hodže. Drugi dio rada usmjeren je na njegova istraživanja bošnjačke usmene balade, epskog i lirskog pjesništva, s posebnim osvrtom na način na koji je proučavao izvore, historijski kontekst, varijante, poetička obilježja, kazivače i zapisivače.

Polazište rada stoga nije samo bibliografsko evidentiranje Maglajlićevih priloga nego pokušaj da se iz njegovih različitih istraživanja rekonstruira koherentan metodološki model. Takav model počiva na povezivanju književnog teksta s njegovim historijskim, kulturnim i izvedbenim kontekstom, ali i na uvjerenju da usmena književnost

scholarly work beyond individual genres and thematic studies. Oral prose, ballads, epic poetry, and *sevdalinka* are not isolated objects of study in his oeuvre, but different areas in which related research principles are confirmed: the search for sources and the history of recording, careful differentiation of variants, connecting the text with the context of its creation and performance, interest in narrators, recorders, and other mediators of tradition, and an effort to approach the oral-literary text also as a literary creation. Such a methodological framework allows Maglajlić's contribution to be viewed simultaneously from the perspectives of folkloristics, literary history, and literary studies.

The aim of this paper is to examine the breadth and methodological foundation of Maglajlić's study of Bosniak oral literature, with an emphasis on his contribution to research on oral prose, ballad, epic poetry, and *sevdalinka*. The first part of the paper analyses his contributions devoted to oral prose, particularly his relationship to collectors of material, the role of the narrator, and various forms of mediation of oral-literary tradition. In this context, his works on Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak, Nikola Tordinac, Antun Knežević, the journal *Novi Behar*, Hamdija Šahinpašić, and the character of Nasreddin Hodja are examined. The second part focuses on his research into Bosniak oral ballads, epic and lyrical poetry, with particular attention to the way in which he studied sources, historical context, variants, poetic characteristics, narrators, and recorders.

Therefore, the starting point of the paper is not merely a bibliographic record of Maglajlić's work, but an attempt to reconstruct a coherent methodological model from his various studies. Such a model rests on connecting the literary text with its historical, cultural, and performative context, as well as on the conviction that oral literature represents a complex form of cultural memory whose value cannot be reduced to

predstavlja složen oblik kulturnog pamćenja čija se vrijednost ne iscrpljuje u dokumentarnom značenju. Sagledani u toj perspektivi, Maglajlićevi radovi o usmenoj prozi i usmenom pjesništvu čine međusobno povezane dionice njegova ukupnog naučnog naslijeđa i predstavljaju značajno polazište za savremena istraživanja bošnjačke usmenoknjiževne baštine.

Sakupljači usmene proze kao predmet znanstvenog interesa

Jedna od prepoznatljivih osobina Maglajlićevog rada jeste činjenica da usmenu književnost nije promatrao samo kroz tekstove nego i kroz ljude koji su učestvovali u njezinu bilježenju, prenošenju i očuvanju. Zbog toga značajno mjesto u njegovim istraživanjima zauzimaju sakupljači, zapisivači i objavljiivači usmenoknjiževne građe. U tom pogledu posebno je važan njegov interes za Mehmed-bega Kapetanovića Ljubušaka, Nikolu Tordinca, Antuna Kneževića i za priloge objavljiivane u *Novom Beharu* (Dervišević 2016: 17–18).

Sakupljački, prevodilački i književni rad Mehmed-bega Kapetanovića Ljubušaka u središtu je više Maglajlićevih znanstvenih priloga. U tekstu *Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak – jedan pogled na život i djelo* Maglajlić Ljubušaka ne posmatra samo kao kulturnog poslenika nego i kao jednog od ključnih aktera u historiji bilježenja usmenoknjiževne građe. Pokazujući da je Ljubušak, „spoznavši važnost književnog izraza na maternjem jeziku za narodnosnu samosvojnost“, prikupljao i objavljiivao različite oblike usmenih tvorevina, Maglajlić zapravo uspostavlja vezu između sakupljačkog rada i kulturnoidentitetskog projekta modernog doba (Maglajlić 1992). U tom čitanju *Narodno blago* nije samo zbirka nego i

its documentary significance. Viewed from this perspective, Maglajlić's works on oral prose and oral poetry constitute interconnected parts of his overall scholarly legacy and represent an important starting point for contemporary research into Bosniak oral-literary heritage.

Collectors of Oral Prose as Objects of Scholarly Interest

One of the distinguishable characteristics of Maglajlić's work is the fact that he did not view oral literature solely through its texts, but also through the people who participated in recording, transmitting, and preserving it. Consequently, collectors, recorders, and publishers of oral-literary material occupy an important place in his research. In this respect, his interest in Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak, Nikola Tordinac, Antun Knežević, and contributions published in *Novi Behar* is particularly important (Dervišević 2016: 17–18).

The collecting, translation, and literary work of Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak is at the center of several of Maglajlić's scholarly contributions. In the text *Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak – jedan pogled na život i djelo* (Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak – A View of His Life and Work), Maglajlić does not view Ljubušak merely as a cultural worker, but also as one of the key figures in the history of recording of oral-literary material. By showing that Ljubušak, “having recognized the importance of literary expression in the mother tongue for national distinctiveness,” collected and published various forms of oral creations, Maglajlić establishes a connection between collecting and the cultural-identity project of the modern era (Maglajlić 1992). In this context, *Narodno blago* is not merely a collection, but also an act of cultural self-affirmation. This demonstrates that the history of recording of oral prose is

čin kulturne samopotvrde. Time se pokazuje da je historija bilježenja usmene proze ujedno i historija oblikovanja modernoga bošnjačkog kulturnog identiteta.

Sličan pristup prisutan je i u tekstu *Nikola Tordinac i usmeno pjesništvo* (1986), u kojem Maglajlić ne ostaje samo na prikazu Tordinčeve zbirke *Hrvatske narodne pjesme i pripoviedke iz Bosne* nego pažnju usmjerava i na putopis *Žepče i njegova okolica*. Za proučavanje usmene proze ovdje je posebno važno što Maglajlić registrira pored teksta predaja također i opise situacija u kojima su one zapisivane. Time se otvara prostor za razumijevanje usmenoknjiževnog djela kao događaja, a ne samo kao zapisanog teksta. Takvo čitanje istovremeno svjedoči o Maglajlićevoj svijesti da zapisani tekst nije dovoljan za razumijevanje usmene tradicije ako nije smješten u komunikacijsku situaciju u kojoj je nastao ili bio prenesen (Dervišević 2016: 19).

Na sličan način u radu *Prilozi proučavanju usmene književnosti na stranicama časopisa Novi Behar* (1989), autor sistematizira priloge o bošnjačkoj usmenoj tradiciji objavljene u tom časopisu između 1927. i 1945. godine. U dijelu koji se odnosi na usmenu prozu, osobito na predaje, ovaj rad je važan jer pokazuje kako periodika može postati izvor za rekonstrukciju ranijih interesa za usmenu književnost. Maglajlić ovdje pored bibliografskog pregleda predstavlja i svojevrsnu mapu tema, autora i tipova građe koja je tada bila u opticaju (Maglajlić 1989a: 51–59). Ujedno, upravo preko *Novog Behara* postaje vidljivo da je usmena proza dugo živjela na razmeđu folkloristike, poučnog štiva, lokalne historije i kulturne publicistike, što autor uspijeva prepoznati i precizno kontekstualizirati.

I u radu *Antun Knežević – etnograf i folklorist* (1991) vidljiv je isti metodološki postupak. Maglajlić se ne zadržava samo na

simultaneously a history of the formation of modern Bosniak cultural identity.

A similar approach is present in the paper *Nikola Tordinac i usmeno pjesništvo* – ‘Nikola Tordinac and Oral Poetry’ (1986), in which Maglajlić does not remain solely concerned with a presentation of Tordinac’s collection *Hrvatske narodne pjesme i pripoviedke iz Bosne* – ‘Croat Folk Songs and Stories from Bosnia’, but also directs attention to the travelogue *Žepče i njegova okolica* – ‘Žepče and Its Surroundings’. Particularly important for the study of oral prose is the fact that Maglajlić records, alongside the texts of legends, also the descriptions of the situations in which they were recorded. This creates room for understanding an oral-literary work as an event, rather than merely as a written text. Such approach also testifies to Maglajlić’s awareness that a recorded text is insufficient for understanding oral tradition unless it is situated within the communicative situation in which it originated or was transmitted (Dervišević 2016: 19).

In a similar manner, in the paper *Prilozi proučavanju usmene književnosti na stranicama časopisa Novi Behar* – ‘Contributions to the Study of Oral Literature in the Pages of the Journal Novi Behar’ (1989), the author systematises contributions on Bosniak oral tradition published in the journal between 1927 and 1945. In the section concerning oral prose, particularly legends, this work is important because it demonstrates how periodicals can become sources for reconstructing earlier interests in oral literature. Here Maglajlić provides, alongside a bibliographic overview, a kind of a map of the themes, authors, and types of material that were in circulation at the time (Maglajlić 1989a: 51–59). At the same time, *Novi Behar* makes visible the fact that oral prose long existed at the intersection of folkloristics, educational literature, local history, and cultural journalism, something the author successfully recognizes and precisely contextualises.

podatku da je Knežević sakupljao običaje i narodne umotvorine, nego promišlja i o poetičkim obilježjima predaja inkorporiranih u putopis *Listovi o Bosni*. Drugim riječima, sakupljač je za njega važan upravo zato što otvara put prema samoj građi, ali i prema razumijevanju načina na koji je ta građa ulazila u književni i kulturni optičaj (Maglajlić 1991: 73–80). Time se pokazuje da Maglajlićevo zanimanje za sakupljače nije bilo pomoćno ili usputno, nego organski povezano s njegovim razumijevanjem usmene književnosti kao dinamičnog sistema u kojem su tekst, posrednik i kulturni kontekst nerazdvojivi.

Pripovjedač i proces oblikovanja usmenoprognoznog teksta

Drugu važnu odrednicu Maglajlićevog pristupa predstavlja zanimanje za pripovjedača. Za razliku od starijih folklorističkih istraživanja koja su pažnju uglavnom usmjeravala na tekst, Maglajlić pokazuje interes za nosioce tradicije i okolnosti u kojima se priče prenose. U tom smislu njegovo proučavanje usmene proze približava se savremenim folklorističkim uvidima prema kojima usmena književnost nije statičan tekst nego proces izvođenja, prenošenja i preoblikovanja.

Najbolji primjer takvog pristupa predstavlja ogled *Pjevač i pripovjedač Hamdija Šahinpašić* (Maglajlić 2002). Iako je težište rada u velikoj mjeri na Šahinpašićevu pjesničkom repertoaru, Maglajlić pažnju posvećuje i njegovu pripovjedačkom naslijeđu, osobito zgodama o Nasrudin-hodži. Vrijednost tih zapisa ne vidi samo u tematsko-motivskom materijalu nego i u činjenici da se na njima može pratiti živo kazivanje jednog usmenog pripovjedača čija građa „nije popravljana i dotjerivana rukom sakupljača“ (Maglajlić 2002: 315). Time je

The same methodological procedure is visible in the paper *Antun Knežević – etnograf i folklorist* – ‘Antun Knežević – Ethnographer and Folklorist’ (1991). Maglajlić does not stop at the fact that Knežević collected customs and folk creations, but also reflects on the poetic characteristics of the legends incorporated into the travelogue *Listovi o Bosni* – ‘Pages on Bosnia’. In other words, the collector is important to him precisely because he provides access to the material itself, but also to an understanding of the way in which that material entered literary and cultural circulation (Maglajlić 1991: 73–80). This demonstrates that Maglajlić’s interest in collectors was not auxiliary or incidental, but organically connected with his understanding of oral literature as a dynamic system in which text, mediator, and cultural context are inseparable.

The Narrator and the Process of Shaping an Oral-Prose Text

Another important feature of Maglajlić’s approach is his interest in the narrator. Unlike older folkloristic studies, which generally focused their attention on the text, Maglajlić demonstrates an interest in the bearers of tradition and the circumstances in which stories are transmitted. In this respect, his study of oral prose approaches contemporary folkloristic insights according to which oral literature is not a static text but a process of performance, transmission, and transformation.

The best example of such an approach is the paper *Pjevač i pripovjedač Hamdija Šahinpašić* – ‘Singer and Narrator Hamdija Šahinpašić’ (Maglajlić 2002). Although the paper largely focuses on Šahinpašić’s poetic repertoire, Maglajlić also pays attention to his narrative heritage, particularly the stories about Nasreddin Hodja. He sees the value of these records not only in their thematic

omogućeno da se proučava stil usmenog pripovjedača, njegova organizacija priče, izbor poente, ritam pripovijedanja i način prilagođavanja slušaocu.

Upravo u tom radu jasno se vidi da Maglajlić kazivača ne tretira kao puki izvor građe, nego kao aktivnog sudionika u književnom oblikovanju usmenoprozne tradicije. Hamdija Šahinpašić za njega nije samo čuvar starijih sadržaja nego pripovjedačka individualnost u čijem se repertoaru može pratiti spoj naslijeđenog i osobnog, tradicionalnog i situacijski prilagođenog. Time se pažnja sa samoga zapisa premješta na pripovjedačku praksu, odnosno na način na koji se usmena proza stalno obnavlja u susretu između kazivača i publike.

Takav pogled na pripovjedača važan je i zato što pomjera težište sa pitanja autentičnosti građe na pitanje procesa oblikovanja usmenoknjiževnog djela. Pripovjedač više nije samo čuvar tradicije nego i aktivni učesnik u njezinu oblikovanju. Svako novo kazivanje podrazumijeva prilagođavanje priče novoj sredini, novim slušaocima i novim društvenim okolnostima. Upravo u toj dinamici Maglajlić prepoznaje jednu od bitnih osobina usmene proze. Njegov pristup ovdje je posebno vrijedan jer pokazuje da pitanje autorstva u usmenoj književnosti ne treba svoditi na anonimnost, nego ga treba promišljati kroz kreativnu ulogu izvođača u svakom pojedinačnom činu kazivanja (Dervišević 2016).

Nasrudin-hodža između kulturnog transfera i lokalne tradicije

Posebno mjesto u Maglajlićevim proučavanjima usmene proze zauzima lik Nasrudin-hodže. Analizirajući širenje priča o ovom junaku među narodima nekadašnjeg Osmanlijskog Carstva, autor pokazuje

and motif-based material, but also in the fact that they make it possible to follow the living narration of an oral storyteller whose material “was not corrected or polished by the collector’s hand” (Maglajlić 2002: 315). This makes it possible to study the oral narrator’s style, the organisation of the story, the choice of the punchline, the rhythm of narration, and the manner in which the story is adapted to the listener.

It is precisely in this paper that it becomes clear that Maglajlić does not treat the narrator as a mere source of material, but as an active participant in the literary shaping of oral-prose tradition. For him, Hamdija Šahinpašić is not merely a guardian of older content, but a narrative individuality whose repertoire contains the combination of inherited and personal, traditional and situationally adapted elements. Attention therefore shifts from the recorded material to the narrative practice, i.e., to the way in which oral prose is continually renewed in the encounter between narrator and audience.

Such a view of the narrator is important also because it shifts the focus from the question of the authenticity of the material to the question of the process by which an oral-literary work is shaped. The narrator is no longer merely a guardian of tradition, but an active participant in its formation. Every new telling involves adapting the story to a new environment, new listeners, and new social circumstances. It is precisely in this dynamic that Maglajlić recognises one of the essential characteristics of oral prose. His approach is particularly valuable here because it shows that the question of authorship in oral literature should not be reduced to anonymity, but should be considered through the creative role of the performer in each individual act of narration (Dervišević 2016).

složene procese kulturnih dodira i razmjene. U ogledu *Nasrudin-hodža u Bosni* on sažeto ističe da je u višestoljetnim vezama naroda u sastavu Osmanlijskog Carstva ostvarivana stalna razmjena usmenoknjiževnog blaga. „Jedna od trajnih pozajmica naroda koji su dolazili u dodir sa Turcima, i to pozajmica koje su usmenu književnost ovih naroda nedvojbeno obogatile, jeste lik Nasrudin-hodže“ (Maglajlić 1989b: 107).

Maglajlićeva interpretacija polazi od pretpostavke da usmenoknjiževni junaci tokom prohoda kroz različite sredine ne ostaju nepromijenjeni. Naprotiv, oni se prilagođavaju novom kulturnom okruženju i poprimaju lokalna obilježja. Tako Nasrudin-hodža u bosanskoj tradiciji postaje prepoznatljiv lik čije ponašanje i način razmišljanja odražavaju iskustva bosanskog čovjeka. Maglajlić pokazuje da u bosanskom kontekstu termin *hodža* ne označava tek učenog čovjeka u općem smislu, nego “vjerskog službenika koji je obavljao imamsku dužnost predvođenja molitve u džamiji, ali je također bio zadužen i za druge oblike vjerskog života (pouka najmlađim, pripremanje različitih vjerskih skupova, poslovi oko sahranjivanja i slično)”, pa se i lik Nasrudina preoblikuje u skladu s takvim društvenim očekivanjima (Maglajlić 2002: 316).

Upravo se na građi Hamdije Šahinpašića najbolje vidi kako se ovaj junak „udomaćio“ među Bošnjacima. Iako većina zabilježenih zgoda ima svoje paralele u turskoj tradiciji, njihova važnost leži u bosanskom načinu kazivanja, u izboru detalja, u lokalnim akcentima i u socijalnim značenjima koja dobivaju u novom prostoru. Time Maglajlić usmenu prozu tumači kao prostor kulturnog transfera, ali i kao mjesto lokalne prerade i ponovnog književnog oblikovanja. U tome je i šira vrijednost njegovih zapažanja: ona pokazuju kako bošnjačka usmena proza nije

Nasreddin Hodja between Cultural Transfer and Local Tradition

The character of Nasreddin Hodja occupies a special place in Maglajlić's studies of oral prose. By analysing the spread of stories about this hero among the peoples of the former Ottoman Empire, the author demonstrates complex processes of cultural contact and exchange. In the paper *Nasrudin-hodža u Bosni* – ‘Nasreddin Hodja in Bosnia’, he briefly emphasises that centuries-long relations among the peoples of the Ottoman Empire resulted in a continuous exchange of oral-literary heritage. “One of the lasting borrowings by peoples who came into contact with the Turks, and one of the borrowings that undoubtedly enriched the oral literature of these peoples, is the figure of Nasreddin Hodja” (Maglajlić 1989b: 107).

Maglajlić's interpretation begins with the assumption that oral-literary heroes do not remain unchanged as they move through different environments. On the contrary, they adapt to their new cultural surroundings and acquire local characteristics. Thus, in the Bosnian tradition, Nasreddin Hodja becomes a recognizable character whose behaviour and way of thinking reflect the experiences of the Bosnian people. Maglajlić demonstrates that in the Bosnian context, the term *hodja* does not refer merely to a learned man in a general sense, but to “a religious official who performed the duty of leading prayers in the mosque, but was also responsible for other forms of religious life (instruction of the youngest, preparation of various religious gatherings, burial-related duties, and the like),” and that the character of Nasreddin is therefore reshaped in accordance with such social expectations (Maglajlić 2002: 316).

It is precisely the material of Hamdija Šahinpašić that shows best how this hero became “naturalised” among Bosniaks. Although most of the recorded anecdotes

tek pasivni odjek orijentalne tradicije, nego prostor aktivne kulturne prerade u kojem se preuzeti motivi i likovi uključuju u vlastitu društvenu i jezičku stvarnost (Dervišević 2016: 19–20).

Između folkloristike i nauke o književnosti

Najvažnije obilježje Maglajlićeva pristupa usmenoj prozi jeste nastojanje da poveže folklorističku i književnoteorijsku perspektivu. Njegovi radovi zasnivaju se na detaljnom poznavanju historijskih izvora, rukopisnih zbirki i arhivske građe, ali istovremeno pokazuju interes za estetske i poetičke vrijednosti usmenih tekstova. Takav pristup omogućava mu da usmenu prozu posmatra istovremeno kao kulturni dokument i književnu tvorevinu.

To je naročito vidljivo u njegovu odnosu prema predaji. Kada piše o građi objavljenoj u *Novom Beharu* ili o predajama zabilježenim u putopisnim i etnografskim zapisima, Maglajlić ne posmatra tekstove samo kao pomoćni materijal za kulturnu historiju. Njega zanimaju i njihova kompozicija, način oblikovanja pripovjednog toka, odnos faktografskog i fabulativnog sloja, kao i način na koji kolektivna memorija pretvara historijski događaj u usmenoknjiževni obrazac (Maglajlić 1989a: 51–59). U takvim čitanjima usmena proza se ukazuje kao prostor u kojem se prepliću dokumentarno i estetsko, kolektivno iskustvo i književna imaginacija. U tom smislu Maglajlićev rad stoji na razmeđu folkloristike, književne historije i teorije književnosti. S jedne strane, on je oslonjen na arhivski i bibliografski rad, na historijat bilježenja i na proučavanje sakupljača. S druge strane, on stalno podsjeća da usmena književnost nije samo tekst nego i umjetnički oblikovano svjedočanstvo

have parallels in the Turkish tradition, their importance lies in the Bosnian manner of narration, the selection of details, local emphases, and the social meanings they acquire in the new environment. In this way, Maglajlić interprets oral prose as a space of cultural transfer, but also as a site of local adaptation and renewed literary creation. The broader significance of his observations lies in showing that Bosniak oral prose is not merely a passive echo of an Oriental tradition, but a space of active cultural transformation in which borrowed motifs and characters are incorporated into their own social and linguistic reality (Dervišević 2016: 19–20).

Between Folkloristics and Literary Studies

The most important characteristic of Maglajlić's approach to oral prose is his effort to connect the folkloristic and literary-theoretical perspectives. His works are based on detailed knowledge of historical sources, manuscript collections, and archival material, while at the same time demonstrating an interest in the aesthetic and poetic values of oral texts. Such an approach enables him to view oral prose simultaneously as a cultural document and a literary creation.

This is particularly evident in his treatment of legends. When writing about material published in *Novi Behar* or legends recorded in travelogues and ethnographic accounts, Maglajlić does not view the texts merely as auxiliary material for cultural history. He is also interested in their composition, the manner in which the narrative flow is shaped, the relationship between factual and fictional layers, and the way in which collective memory transforms a historical event into an oral-literary pattern (Maglajlić 1989a: 51–59). In such approach, oral prose emerges as a space in which the documentary and the aesthetic, collective experience and literary imagination, intertwine.

kolektivnog iskustva. Upravo u povezivanju historijskog, folklorističkog i književnoteorijskog pristupa ogleda se originalnost njegova naučnog rada (Dervišević 2016: 20–21)

Može se stoga reći da Maglajlićevo proučavanje usmene proze nadilazi strogo žanrovski ili bibliografski interes. Ono otvara pitanje mjesta usmene književnosti u kulturi pamćenja, načina na koji se usmeno-prozni oblici prenose i preoblikuju, kao i pitanja njihove estetske legitimacije u okviru nauke o književnosti. Upravo u tom spoju filološke preciznosti, folklorističke osjetljivosti i književnoteorijskog interesa leži trajna vrijednost njegovih priloga. Ipak, kada se sagledaju reference objavljenih naučnih radova, Maglajlićev najveći doprinos ogleda se u pomnom proučavanju balada, lirskoskativnih vrsta unutar bošnjačkog usmenoknjiževnog pjesništva.

Bošnjačka usmena balada, epsko i sevdalinka kao vid lirskog usmenog pjesništva u Maglajlićevu fokusu

Munib Maglajlić se kao predani istraživač bavio izvorima, zatim naučnim vrednovanjima, potom historijatom bilježenja, povijesnim kontekstom nastanka te poetičkim odlikama usmenih balada kod Bošnjaka. Jedna od prvih takvih pjesama koja se našla u središtu Maglajlićeva interesovanja nastala je u Mostaru i započinje desetercem *Kad je kuga Mostar pohodila*², a njena se tematska okosnica svodi na smrću rastavljene drage, čije je nepreboljeno razdvajanje prozročila najezda kuge (*morije*) koja je u više

In this sense, Maglajlić's work stands at the intersection of folkloristics, literary history, and literary theory. On the one hand, it is grounded in archival and bibliographic work, the history of recording, and the study of collectors. On the other hand, he continually reminds us that oral literature is not merely a text, but also an artistically shaped testimony to collective experience. It is precisely in the connection of historical, folkloristic, and literary-theoretical approaches that the originality of his scholarly work can be seen (Dervišević 2016: 20–21).

It can therefore be said that Maglajlić's study of oral prose goes beyond a strictly genre-based or bibliographic interest. It raises questions concerning the role of oral literature in cultural memory, the ways in which oral-prose forms are transmitted and transformed, and their aesthetic legitimacy within literary scholarship. The lasting value of his contributions lies in this combination of philological precision, folkloristic sensitivity, and literary-theoretical interest. Nevertheless, when his published scholarly works are considered as a whole, Maglajlić's greatest contribution lies in his meticulous study of ballads and lyric-narrative genres within Bosniak oral poetry.

Bosniak Oral Ballads, Epic Poetry, and Sevdalinka as Forms of Lyrical Oral Poetry in Maglajlić's Focus

As a dedicated researcher, Munib Maglajlić studied sources, scholarly evaluations, the history of recording, the historical context of emergence, and the poetic characteristics of oral ballads among Bosniaks. One of the first such songs to become the focus of Maglajlić's interest originated in Mostar and begins with the decasyllabic verse *Kad je kuga Mostar pohodila* (When the Plague

² Cjelovita varijanta navedene pjesme koju Maglajlić preuzima i donosi u svom ogledu, nalazi se u zbirci Sukejne Žige pod naslovom *100 sevdalinki i drugih nar. pjesama* koja se čuva u Etnografskoj zbirci arhiva SANU u Beogradu pod br. 424, pjesma br. 38.

navrata harala Mostarom. Varirane u tridesetak stihova, Maglajlić je posmatrao poetske domete na primjerku od četiri inačice mostarske balade o *moriji* do kojih je došao tragajući po rukopisnim zbirkama, periodici i folklornim arhivima u regiji. Maglajlićevo interesovanje za ovu pjesničku vrstu sve više će se nizati u brojnim ogledima u potonjim godinama. Među ranim Maglajlićevim tekstovima posvećenim usmenim baladama, nalazi se i poznata sarajevska pjesma “o na smrt osuđenom”, spjevana u svega petnaestak stihova rijetkog simetričnog deseterca zbog čega su je mnogi poistovjećivali sa sevdalinkom. Posmatrajući sve pronađene i zabilježene varijante ove pjesme, Maglajlić je razjasnio postojanje procesa prenošenja određenog baladnog modela sa ličnosti na ličnost tako da je ustanovio pjesme iz Stoca o *na smrt osuđenom*, zatim pjesme zabilježene u Livnu, koje ustavri jesu varijante spomeute i tako redom. Na osnovu takvih uvida, možemo govoriti o procesu prenošenja sižejnog obrasca koji je prisposodobiv i drugim pjesničkim vrstama, a ne samo baladi. (Efendić, 2015)

Značajna su Maglajlićeva bavljenja poznatom baladom *Hasanaginica*. U članku, posvećenom problemu čitanja Fortisove „Xalostne pjesanze“, osvrnuo se na adaptacije Vuka st. Karadžića, Olinka Delorka, Miroslava Pantića, jednog anonimnog čitatelja iz 1947. i Isakovićeva čitanja iz 1974. godine. Tekst je pisan u povodu dvijestote obljetnice objavljivanja balade *Hasanaginica* u Fortisovoj knjizi: *Viaggio in Dalmazia*. Maglajlić je također podvukao da je od pojedinačnih pjesama i pojedinih tematskih cjelina muslimanske balade – poslije *Hasanaginice* – najviše pažnje u literaturi posvećeno baladi o Morićima. (Maglajlić 1980: 207) stoga je detaljno pregledao sve dostupne predaje i izvore

Visited Mostar)². Its thematic core concerns lovers separated by death, whose irreparable separation was caused by an outbreak of plague (*morija*) that repeatedly ravaged Mostar. Existing in approximately thirty lines in different variants, Maglajlić examined the poetic achievements of four versions of the Mostar ballad about the *morija* that he found while searching manuscript collections, periodicals, and folklore archives in the region. Maglajlić's interest in this poetic genre would continue to develop through numerous studies in subsequent years. Among his early texts devoted to oral ballads is the well-known Sarajevo song about a man “sentenced to death,” composed in only about fifteen lines of a rare symmetrical decasyllabic meter, which led many to identify it as *sevdalinka*. By examining all the discovered and recorded variants of this song, Maglajlić clarified the existence of a process through which a particular ballad model was transmitted from one person to another, thereby identifying songs from Stolac about the man “sentenced to death,” followed by songs recorded in Livno, which were in fact variants of the aforementioned song, and so forth. Based on such insights, we can speak of a process of transmitting a plot pattern that is applicable to other poetic genres as well, and not only to the ballad. (Efendić, 2015)

Maglajlić's work on the well-known ballad *Hasanaginica* is also significant. In an article devoted to the problem of reading Fortis's “Xalostne pjesanze”, he examined adaptations by Vuk Stefanović Karadžić, Olinko Delorko, Miroslav Pantić, an anonymous reader from 1947, and Isaković's reading from 1974. The text was written on the

² The complete variant of the song that Maglajlić cites and presents in his paper can be found in Sukejna Žiga's collection *100 sevdalinki i drugih nar. pjesama* (100 Sevdalinks and Other Folk Songs), kept in the Ethnographic Collection of the Archives of the Serbian Academy of Sciences and Arts in Belgrade, no. 424, song no. 38.

koji bacaju više svjetla na nastanak čuvene balade o Morićima koja je bilježena i varirana u mnogo većem broju nego druge poznate balade nastale na prostoru Bosne i Hercegovine, što svjedoči njenu omiljenost u narodu.

Balade su često sačuvale sjećanja na nemile događaje unutar porodice pa su stoga porodične teme u ovim pjesmama česte, a nerijetko se u njima javlja i motiv treće osobe koja se prepriječila između dvoje voljenih. U članku “Zapis o dvije balade” Maglajlić je analizirao dva različita zapisa pjesničke teme o ojađenom ocu. Jednu je pronašao u zbirci Vida Vuletića Vukasovića, a drugu je preuzeo iz zabilježki Fehima H. Baščauševića. Zapravo, radi se o dvije tematski veoma slične pjesme o nesretnom ocu kojem je kuga odnijela cijelu porodicu pa je na kraju i sam, premda je savladao bolest, podlegao boli zbog gubitka najbližih. (Maglajlić 1983)

Balada o potopnici Bisernazi, kojoj je kolijevka Maglajlićeva rodna Banja Luka te joj se shodno tome, za razliku od drugih istraživača najviše i približio, također je bazirana na sukobu, spletkama i nerazumijevanju unutar porodice. Bisernaza žrtva je navodnog prekršaja moralnog postupanja i tradicije, usljed čega, umjesto na podršku i saosjećanje, nailazi čak i na majčinu suzdržanost i ogorčenje. (Maglajlić 1977) Maglajlić se ovoj baladi vraćao u nekoliko navrata opisujući njena poetska svojstva te odnos pjesme i zbilje, tj. povijesnih događanja na osnovu kojih je nastala. Jednako je značajno Maglajlićevo zanimanje za stolačku baladu o Mehmed-agi Šehiću koju je zabilježio književnik Osman Đikić u Mostaru. Premda je glavi junak ovdje suočen sa smrtnom opasnošću (po čemu predmetnu pjesmu Maglajlić svrstava među balade), Mehmed-aga Šehić uspijeva, zahvaljujući majčinoj dovi, ali i vlastitoj snazi i ratničkom iskustvu,

occasion of the bicentenary of the publication of the ballad *Hasanaginica* in Fortis’s book *Viaggio in Dalmazia*. Maglajlić also emphasised that, among individual songs and thematic units of the Muslim ballad tradition, after *Hasanaginica*, the greatest amount of scholarly attention had been devoted to the ballad about the Morić brothers (Maglajlić 1980: 207). He therefore carefully examined all available legends and sources that shed further light on the origin of the famous ballad about the Morić brothers, which was recorded and varied in a much greater number of versions than other well-known ballads originating in Bosnia and Herzegovina, testifying to its popularity among the people.

Ballads often preserved memories of tragic events within families, and family themes are therefore frequent in these songs. They also often contain the motif of a third person who comes between two lovers. In the article “Zapis o dvije balade” (“A Record of Two Ballads,”) Maglajlić analysed two different records of a poetic theme concerning a grief-stricken father. He found one in the collection of Vid Vuletić Vukasović and took the other from the notes of Fehim H. Baščaušević. In fact, these are two thematically very similar songs about an unfortunate father whose entire family was taken by the plague and who, although he overcame the illness himself, eventually succumbed to the pain of losing his closest relatives. (Maglajlić 1983)

The ballad about the drowning victim Bisernaza, which originated in Maglajlić’s native Banja Luka and which, consequently, he approached more closely than other researchers, is also based on conflict, intrigue, and misunderstanding within the family. Bisernaza is the victim of an alleged violation of moral conduct and tradition, as a result of which, instead of support and compassion, she encounters even her mother’s reservation and resentment. (Maglajlić 1977) Maglajlić returned to this ballad on

nadvladati smrtni izazov. Maglajlićeve stilsko-poetske interpretacije ove balade daju korisne priloge ukupnom razumijevanju poetske radionice usmenog pjesnika i kulturnog konteksta koji ga oblikuje. (Maglajlić 1981)

Balada koja je veoma često i u nizu istraživačkih ogleda odnosila pažnju Muniba Maglajlića govori o pogibiji historijske ličnosti iz druge polovine 19. stoljeća – Hifzi-begu Đumišiću, bimbaši (majoru) u tuzlanskoj vojnoj posadi. Maglajlić je istraživao povijesni kontekst pogibije spomenute historijske ličnosti, potom odnos pjesme i zbilje, gdje je motiv izdaje središnjica i presudna važnost za nastanak i oblikovanje ove balade, potom je pratio razlike među varijantama i na kraju je predočio poetsko ustrojstvo balade. (Maglajlić 1983)

Značajni radovi o pojedinim baladama, njihovim zapisivačima, prvim saznanjima o postojanju stvarnih i opjevanih ličnosti, kao i historijskoj pozadini njihova nastanka, prethodili su objavljivanju prve Maglajlićeve monografije o narodnoj muslimanskoj baladi. Studija pod naslovom *Književnoteorijsko određenje muslimanske narodne balade*, objavljena 1985. godine u Sarajevu, proistekla je iz istoimene doktorske disertacije odbranjene na Sveučilištu u Zagrebu 1980, a kojom je Maglajlić nastojao pregledno zaokružiti te književnohistorijski vrednovati najljepše primjere do tada pronađenih i zabilježenih usmenih balada u svom narodu.³ Uz sve spomenuto, Maglajlić nije propustio i da progovori o orijentalnim utjecajima na

several occasions, describing its poetic characteristics and the relationship between the song and reality, that is, the historical events on which it was based. Equally significant is Maglajlić's interest in the Stolac ballad about Mehmed-aga Šehić, which was recorded by the writer Osman Đikić in Mostar. Although the protagonist here faces mortal danger, (which is why Maglajlić classifies the song as a ballad), Mehmed-aga Šehić succeeds, thanks to his mother's prayer as well as his own strength and warrior experience, in overcoming the deadly challenge. Maglajlić's stylistic and poetic interpretations of this ballad provide useful contributions to the overall understanding of the poetic craft of the oral poet and the cultural context that shaped it. (Maglajlić 1981)

A ballad that repeatedly attracted Munib Maglajlić's attention in a series of studies concerns the death of a historical figure from the second half of the 19th century, Hifzi-beg Đumišić, a *bimbaša* (major) in the Tuzla military garrison. Maglajlić investigated the historical context of the death of this historical figure, and then the relationship between the song and reality, in which the motif of betrayal is central and decisive for the emergence and shaping of the ballad. He subsequently traced differences among the variants and finally presented the poetic structure of the ballad. (Maglajlić 1983)

Significant studies of individual ballads, their recorders, the earliest information about the existence of real and sung-about figures, and the historical background of their emergence preceded the publication of Maglajlić's first monograph on the Muslim folk ballad. The study entitled *Književnoteorijsko određenje muslimanske narodne balade* (A Literary-Theoretical Definition of the Muslim Folk Ballad), published in Sarajevo in 1985, emerged from his doctoral dissertation of the same title, defended at the University of Zagreb in 1980. In it, Maglajlić sought to comprehensively examine and evaluate from a

³ Kao višegodišnji uposlenik Odjeljenja za književnost Instituta za jezik i književnost u Sarajevu, Maglajlić je obavio nekoliko istraživačkih projekata koji su rezultirali značajnim publikacijama poput Bibliografije radova o usmenoj književnosti. Vidi: Munib Maglajlić, *Balade o pogibiji Hifzi-bega Đumišića*, u knjizi: *Od zbilje do pjesme. Ogledi o usmenom pjesništvu*, Banja Luka 1983, 95-105.

bošnjačku baladu.⁴ S druge strane, objašnjavajući pojam i termin muslimanske balade, Maglajlić se pozvao na izdvajanje književne građe u okviru nacionalnih tokova među južnoslavenskim narodima, a koje je u slučaju usmene književnosti započeo Nikola Andrić 1909. godine edicijom *Hrvatske narodne pjesme* u izdanju Matice hrvatske. Naime, tragom proučavanja pisane književnosti te definiranjem njezinih nacionalnih tokova, Maglajlić je smatrao osnovanim da se i unutar usmene književnosti valja pozabaviti nacionalnim pravcima uz svo uvažavanje poetičkih osobenosti i posebnosti pojedinačnih, jednako kao i većom cjelinom koju omeđuje jezički zajednički prostor (srpska, hrvatska, muslimanska, crnogorska – unutar jugoslovenske). (Maglajlić 1985: 19-20)

Proučavajući najstarije zapise usmenih balada, koji se nalaze u *Erlangenskom rukopisu* iz 1720. godine, Maglajlić je primijetio da se siže pet pjesma koje se mogu pribrojiti korpusu muslimanske odnosno bošnjačke usmene poezije mogu pratiti u svojim brojnim varijantama i u potonjim sakupljačkim prinosima. Teme spomenutih balada sačinjavaju nesretni ljubavnici koji smrću daju završnu riječ svojoj ljubavnoj drami; potom majka-krvnica koja žrtvuje sina; zatim vjerni momak “jedinici u majke”; snaha koja sprečava nečasne namjere svoga djevera i mladić koji stradava od djevojačkog uroka. (Maglajlić 1985: 22) Međutim, neki značajni povijesni događaji, koji su odjeknuli i kroz usmenu baladu, kakav je, na primjer, slučaj pogibije Hifzi–bega Đumišića, dogodili su se više od vijek i pol nakon nastanka Erlangenskog rukopisa. Određene pjesme su pak, po svojoj poetskoj uspjelosti i društvenom značaju, privukle Maglajlićeve

literary-historical perspective the finest examples of oral ballads found and recorded among his people up to that point.³ In addition to all of the above, Maglajlić also did not miss the opportunity to address Oriental influences on the Bosniak ballad.⁴ On the other hand, explaining the concept and term “Muslim ballad,” Maglajlić referred to the classification of literary material within national traditions among the South Slavic peoples, which, in the case of oral literature, had begun with Nikola Andrić in 1909 through the edition *Hrvatske narodne pjesme* (Croat Folk Songs) published by Matica hrvatska. Following the study of written literature and the definition of its national traditions, Maglajlić considered it justified to address national directions within oral literature as well, while respecting both the poetic characteristics and particularities of individual traditions and the larger whole bounded by a common linguistic space (Serbian, Croatian, Muslim, Montenegrin – within Yugoslav literature). (Maglajlić 1985: 19–20)

Studying the earliest records of oral ballads, found in the Erlangen Manuscript from 1720, Maglajlić observed that the plots of five songs that can be included in the corpus of Muslim, i.e., Bosniak oral poetry can be traced through their numerous variants in later collections. The themes of these ballads include unhappy lovers who bring their love drama to an end through death; a murderous mother who sacrifices her son; a faithful young man who is “his mother’s only son”; a daughter-in-law who prevents the

⁴ Vidi: M. Maglajlić (1983) “Orijentalni utjecaji na muslimansku baladu” *Makedonski folklor*. God. 16, br. 31, 25-31.

³ As a long-time employee of the Department of Literature at the Institute for Language and Literature in Sarajevo, Maglajlić carried out several research projects that resulted in significant publications such as *Bibliography of Works on Oral Literature*. See: *Balade o pogibiji Hifzi-bega Đumišića*, u knjizi: *Od zbilje do pjesme. Ogledi o usmenom pjesništvu*, Banja Luka 1983, 95-105.

⁴ See: M. Maglajlić (1983) “Orijentalni utjecaji na muslimansku baladu” *Makedonski folklor*. Vol. 16, No. 31, 25-31.

istraživačku pažnju te su se stoga u njegovoj studiji posvećenoj baladama, koja je ujedno bila i njegova glavna preokupacija i tema doktorata, našle balade sa širom tematsko-motivskom osnovom od predočenih u Erlangenskom rukopisu. Pjesme koje su se našle zabilježene u ovom rukopisu svjedoci su tek jedne utemeljene tradicije koja je i u vrijeme nastanka balade o Hifzi-begovoj pogibiji (1875) mogla ponuditi već isprobane i u narodu dobro prihvaćene pjesničke obrasce. Njegov najveći naučni doprinos u proučavanju muslimanske balade prema mišljenju Maje Bošković-Stulli predočen je u poglavlju doktorata – kasnije objavljene studije, koje je naslovljeno “Regionalna i lokalna obilježja u muslimanskoj baladi” jer su u njemu ove pjesme prikazane sa svojim specifičnim sadržajima, a nastale su na domaćem tlu. U teorijskom kontekstu, Maglajlić navodi da se proučavanje balade kao primjer usmenoknjiževnog oblika kod južnoslavenskih naroda može pratiti od tekstova Franje Markovića, najprije onim naslovljenim *O baladah i romancah*, a potom i njegovim nastavkom *O slaveniskih baladah* objavljenim u zagrebačkom *Vienacu* 1862. godine.⁵ Na kraju, Maglajlićevu neumornu proučavačku volju zaokupljaju i odjeci bošnjačke balade u pisanoj književnosti, kojima se posebno vraća i u kasnijem akademskom životu.

Koncem 2018. godine Zemaljski muzej je objavio dopunjenu Maglajlićevu studiju o baladama, posthumno, ovaj put pod naslovom *Bošnjačka usmena balada*. Priređujući svoje drugo izdanje ove iscrpne studije, Maglajlić se osvrnuo na radove o Hasanaginici koji su nastali nakon prvog objavljivanja studije iz 1985. sa osobitim zapažanjem važnosti nastanka Mahmutćehajićeve studije koja ovu

dishonourable intentions of her brother-in-law; and a young man who suffers as a result of a girl's evil spell. (Maglajlić 1985: 22) However, some significant historical events that also resonated through oral ballads, such as the death of Hifzi-beg Đumišić, occurred more than a century and a half after the creation of the Erlangen Manuscript. Certain poems, however, attracted Maglajlić's researcher attention because of their poetic achievement and social significance, and therefore these ballads with a broader thematic and motif-based foundation than those presented in the Erlangen Manuscript found their place in his study devoted to ballads, which was also the main focus and subject of his doctoral dissertation. The poems recorded in this manuscript are evidence of an established tradition that, even at the time when the ballad about Hifzi-beg's death was created (1875), could offer established poetic patterns that had already been tested and well accepted by the people. According to Maja Bošković-Stulli, Maglajlić's greatest scholarly contribution to the study of the Muslim ballad is presented in the chapter of his dissertation, later published as a study, entitled “Regionalna i lokalna obilježja u muslimanskoj baladi” (“Regional and Local Characteristics in the Muslim Ballad”), because it presents these songs with their specific contents, having originated on domestic soil. In the theoretical context, Maglajlić states that the study of the ballad as a form of oral literature among the South Slavic peoples can be traced back to the works of Franjo Marković, first through the text entitled *O baladah i romancah* (On Ballads and Romances), and then through its sequel *O slaveniskih baladah* (On Slavic Ballads) published in the Zagreb journal *Vienac* in 1862.⁵ Finally, Maglajlić's tireless scholarly interest also turned to the echoes of the

⁵ Vidjeti više u tekstu Franje Marković, “O baladah i romancah”, *Vienac*, 1/1869, 44, 760-771; Isti, “O slaveniskih baladah”, *Vienac*, 1/1869, 45, 787-796.

⁵ See further in the text by Franjo Marković, “O baladah i romancah” (“On Ballads and Romances,”) *Vienac*, 1/1869, 44, 760-771; idem,

značajnu pjesmu sagledava iz ugla perenijalne filozofije.

Maglajlićevu pažnju u proučavanjima krajiške epike najprije zaokuplja glasoviti junak Mujo Hrnjica. U predgovoru antologiji *Pjesme o Muji Hrnjici* od dvanaest epskih pjesma o spomenutom junaku, Maglajlić potcrtava vitešku hrabrost opjevanog, potom ratovanje na daljini, ali i srčanu odbranu svoga doma, ubijanje neprijatelja kao i bratimljenje s njim – riječju ono glavno što je etnokonfesionalna slika krajiškog prostora podrazumijevala i očekivala od svoga prvaka i što do dana današnjeg na osobit način čini. (Maglajlić, 1990) Potom se Maglajlić bavi proučavanjem epskog junaka Mustaj-bega Ličkog u radu pod naslovom “Mustaj-beg Lički – od krajišničkog zapovjednika do epskog junaka” (Maglajlić, 2004). Hrnjicin savremenik iz sredine 17. stoljeća i jedan od krajišničkih ratnika koji, prema Maglajlićevim nalazima, po svemu zauzima počasno mjesto među opjevanim junacima jeste i Jusuf alajbeg Filipović, u narodnoj poeziji prepoznatljiv kao “beg Filipović”, potomak uglednih glamočkih Filipovića – loze zagrebačkog kanonika Franje, kasnije Mehmed-bega Filipovića, koji je primio islam davne 1574. godine. Prema Maglajlićevim nalazima, Mehmed-begov praunuk, Jusuf-alajbeg pojavljuje se u izvorima iz 1648. i to u teškim uvjetima opsade Klisa kao i pada Kliškog sandžaka u mletačke ruke.

Maglajlićev poseban istraživački doprinos razumijevanju sevdalinke kao našeg najrepresntativnijeg vida usmenoknjiževnog lirskog pjesništva čine podaci o pjesmama, kazivačima i zapisivačima, koji otkrivaju mnogo više od pukih saznanja o samom izvoru pjesme. Brojne sevdalinke nastale su kao posljedica određenog događaja, nevolje ili ushićenja – za mnoge od njih,

Bosniak ballad in written literature, to which he returned in particular during his later academic career.

At the end of 2018, the National Museum published an expanded version of Maglajlić’s study on the ballads posthumously, this time under the title *Bošnjačka usmena balada* (Bosniak Oral Ballad). In preparing the second edition of this comprehensive study, Maglajlić discussed works on Hasanaginica that had appeared after the first publication of the study in 1985, with particular attention to the importance of Mahmutćehajić’s study, which approaches this important song from the perspective of perennial philosophy.

In his studies of frontier epic poetry, Maglajlić’s attention was first drawn to the famous hero Mujo Hrnjica. In the foreword to the anthology *Pjesme o Muji Hrnjici* (Songs about Mujo Hrnjica), consisting of twelve epic songs about this hero, Maglajlić emphasises the heroic courage of the figure celebrated in song, warfare in distant lands, but also the courageous defence of his home, the killing of enemies as well as fraternisation with them – in short, the principal characteristics that the ethno-confessional image of the Krajina frontier region implied and expected from its leading figure and that continue, in a particular way, to do so to this day. (Maglajlić, 1990) Maglajlić subsequently studied the epic hero Mustaj-beg Lički in the work entitled “*Mustaj-beg Lički – od krajišničkog zapovjednika do epskog junaka*” – “Mustaj-beg Lički – From Krajina Commander to Epic Hero” (Maglajlić, 2004). Hrnjica’s contemporary from the mid-17th century and one of the frontier warriors who, according to Maglajlić’s findings, occupies an honoured place among sung-about heroes is also Jusuf alajbeg Filipović, known in folk poetry as “Beg Filipović,” a descendant of the distinguished Filipović family of Glamoč – from

“O slavenskih baladah” (“On Slavic Ballads,”) *Vienac*, 1/1869, 45, 787–796.

uz neizostavne izvore, Maglajlić je istražio i opisao okolnosti koje su dovele do nastanka pjesme ili pak crtice iz stvarnog života opjevanih junaka. Istražene podatke donio je u knjizi *101 sevdalinka*, koja je prvi put objavljena 1978. godine, a potom je ova značajna antologija doživjela i svoje drugo izdanje, sa proširenim uvidima, malo više od tri decenije od prvog javljanja. Treće izdanje ove zbirke izašlo je u Dubrovniku, posthumno 2018. Bilješke koje je Maglajlić pisao uz izvore o pjesmama nude značajne podatke o nastanku pjesama. Uz sve to, Maglajlić nije propustio da tokom svog terensko-istraživačkog rada zabilježi značajne crtice iz života vrsnih prenosilaca sevdalinke, kazivača i drugih baštinka skoro u svim krajevima kulturno-povijesne kolijevke ove pjesme, od Krajine pa do Sandžaka. Analizirajući bogati repertoar pjevanja Hamdije Šahinpašića iz Pljevalja i drugih pamtilaca i interpretatora sevdalinke, uz sve druge dostupne izvore, Maglajlić je, već u ranim nalazima, ustanovio postojanje jedanaest različitih metričkih predložaka u kojima je, uz dvanaesti i najmanje zastupljen oblik metra – šesterac – svojstven uglavnom dječijim pjesmama i rugalicama, nastajalo i razvijalo se naše ukupno lirsko usmenoknjiževno pjevanje. Prema Maglajlićevom razumijevanju sevdalinke, riječ je o narodnoj pjesmi koja pripada onome dijelu gradskog stanovništva koji je prigrlio novu vjeru, ali i onima koji nisu prihvatili islam, budući da su živjeli u zajedničkom vremenu i prostoru s jakim prisustvom islamskog duhovnog života, ali i nesumnjivim utjecajem preislamskog paganskog naslijeđa. Međutim, ono što sevdalinku čini različitom u odnosu na susjedne usmenoknjiževne tokove, jeste činjenica da su u njoj opjevani brojni bosanskohercegovački i sandžački gradovi ili njihovi pojedinačni lokaliteti (Maglajlić, 1978). Maglajlić ih je potom podijelio na

the lineage of the canon Franjo from Zagreb, later Mehmed-beg Filipović, who converted to Islam in 1574. According to Maglajlić's findings, Mehmed-beg's great-grandson, Jusuf alajbeg, appears in sources from 1648, during the difficult circumstances of the siege of Klis and the fall of the Klis Sanjak into Venetian hands.

Maglajlić's particular research contribution to the understanding of *sevdalinka* as our most representative form of oral-literary lyric poetry consists of information about songs, performers, and recorders, which reveals much more than mere knowledge about the source of a song. Numerous *sevdalinkas* emerged as a consequence of a particular event, misfortune, or moment of elation. For many of them, in addition to identifying the indispensable sources, Maglajlić also researched and described the circumstances that led to the creation of the song or episodes from the real lives of the heroes celebrated in the song. He presented the researched data in the book '*101 sevdalinka*' ('101 Sevdalinkas'), first published in 1978. This important anthology subsequently received a second edition, with expanded insights, a little more than three decades after its first publication. The third edition of the collection was published in Dubrovnik posthumously in 2018. The notes that Maglajlić wrote alongside information about the sources of the songs provide significant data on their origins. In addition, during his field research, Maglajlić did not miss the opportunity to record important details from the lives of outstanding transmitters of *sevdalinka*, narrators, and other bearers of the tradition in almost all parts of the historical and cultural homeland of the songs, from Krajina to Sandžak. By analysing the rich singing repertoire of Hamdija Šahinpašić from Pljevlja and other narrators and interpreters of sevdalinka, alongside all other available sources, Maglajlić established, already in his early findings, the existence of eleven different metrical

sevdalinke sa opjevanim ličnostima s jedne, i sevdalinke sa opjevanim lokalnim obilježjima, s druge strane (Efendić, 2015:120). Naučno vrednovanje ove pjesme, krunisao je leksikografskim određenjem sevdalinke koje je najprije objavljeno u zagrebačkom *Beharu* 2011, a potom i u Sarajevu, u časopisu *Novi izraz* (Maglajlić, 2011)

Na kraju, zavidna bibliografija prof. dr. Muniba Maglajlića, koju tvori preko tri stotine naslova tekstova koje je Maglajlić objavio, čini vrijedan i nezaobilazan dokument pri svim budućim istraživanjima našeg usmenog naslijeđa. Njegova ličnost, koliko i njegovo djelo, obilježili su jednu od najuzavreljih epoha u preporadanju i sazrijevanju bošnjačke nacije te argumentiranju njezine duhovne pismenosti i kulturne ostvarenosti.

Zaključak

Iako su Maglajlićeva istraživanja sevdalinke, balade i romanse ostavila najdublji trag u nauci o usmenoj književnosti, razmatranje njegova opusa pokazuje da se njegov naučni doprinos ne može svesti na pojedinačne književne vrste niti na jedno područje folklorističkog istraživanja. Radovi posvećeni bošnjačkoj usmenoj prozi, baladi, epskom i lirskom pjesništvu potvrđuju širinu njegova istraživačkog interesa i dosljednost metodoloških načela kojima je pristupao usmenoknjiževnoj građi. U različitim područjima njegova rada prepoznaje se nastojanje da se književni tekst sagleda u vezi s historijom njegova bilježenja, sakupljačima i zapisivačima, kazivačima i pjevačima, okolnostima nastanka i izvedbe te kulturnim kontekstom u kojem se tradicija prenosi.

Upravo se u istraživanjima usmene proze jasno očituje širina takvog metodološkog pristupa. Maglajlić nije usmenoprosnu građu posmatrao samo kao dokument prošlosti

patterns in which, in addition to the twelfth and least represented form of meter – the six-syllable line, characteristic mainly of children's songs and mocking songs – the entirety of our lyrical oral singing developed. According to Maglajlić's understanding of *sevdalinka*, it is a folk song belonging to that part of the urban population that embraced the new faith, as well as to those who did not accept Islam, since they lived in the same time and space characterised by a strong presence of Islamic spiritual life, but also by an undeniable influence of pre-Islamic pagan heritage. However, what distinguishes *sevdalinka* from the neighbouring oral-literary traditions is the fact that numerous Bosnian and Herzegovinian and Sandžak cities or their individual localities are celebrated in these songs (Maglajlić, 1978). Maglajlić subsequently divided them into sevdalinks featuring celebrated historical or fictional figures, on the one hand, and *sevdalinks* featuring celebrated local characteristics, on the other (Efendić, 2015: 120). He crowned the scholarly evaluation of these songs with a lexicographical definition of *sevdalinka*, first published in *Behar* in Zagreb in 2011 and subsequently in Sarajevo, in the journal *Novi izraz* (Maglajlić, 2011).

In conclusion, the substantial bibliography of Prof. Dr. Munib Maglajlić, consisting of more than three hundred published works, constitutes a valuable and indispensable document for all future research into our oral heritage. His personality, no less than his work, marked one of the most turbulent periods in the revival and maturation of the Bosniak nation and in the argumentation of its spiritual literacy and cultural achievements.

Conclusion

Although Maglajlić's research on *sevdalinka*, ballad, and romance left the deepest mark on the study of oral literature, an examination

niti kao folkloristički zapis koji treba evidentirati i klasificirati. Njegov interes za sakupljače, kazivače, časopisnu i rukopisnu građu, kao i za različite oblike pripovijedanja, pokazuje nastojanje da se usmena proza razumije kao živa književna i kulturna praksa. Povezivanjem teksta i konteksta, historijske dokumentarnosti i književne vrijednosti, on je usmenoj prozi omogućio mjesto u širem prostoru književnonaučnog i folklorističkog proučavanja.

Slična istraživačka načela potvrđuju i njegovi radovi o bošnjačkoj usmenoj baladi i epskom pjesništvu. Proučavajući pojedinačne balade, Maglajlić je istovremeno tragao za njihovim izvorima i varijantama, ispitivao odnos pjesme i historijske zbilje te nastojao osvijetliti njihove poetičke osobnosti. U istraživanjima krajiške epike povezivao je historijske ličnosti i događaje s procesom njihova epskog oblikovanja, pokazujući na koji način historijsko iskustvo prelazi u kolektivno pjesničko pamćenje. Time je usmenu poeziju sagledavao kao složen prostor u kojem se prepliću historija, tradicija, kolektivno pamćenje i književno oblikovanje.

Posebno mjesto u njegovu ukupnom opusu pripada istraživanju sevdalinke. Od prikupljanja podataka o pjesmama, kazivačima i zapisivačima, preko istraživanja okolnosti njihova nastanka i prenošenja, do proučavanja njihovih poetičkih i lokalnih obilježja, Maglajlić je nastojao oblikovati cjelovit naučni pogled na ovu pjesničku vrstu. Njegovo leksikografsko određenje sevdalinke predstavlja svojevrsnu sintezu dugogodišnjeg istraživačkog rada i potvrđuje nastojanje da se ovoj pjesmi precizno odredi mjesto unutar bošnjačkog i bosanskohercegovačkog usmenoknjiževnog naslijeđa.

Sagledan u cjelini, Maglajlićev naučni opus potvrđuje da njegova istraživanja usmene proze i usmenog pjesništva ne

of his oeuvre demonstrates that his scholarly contribution cannot be reduced to individual literary genres or to a single area of folkloristic research. His works devoted to Bosniak oral prose, ballad, epic and lyrical poetry confirm the breadth of his research interests and the consistency of the methodological principles with which he approached oral-literary material. Across the different areas of his work, there is a recognisable effort to view the literary text in relation to the history of its recording, collectors and recorders, narrators and singers, the circumstances of its creation and performance, and the cultural context in which the tradition is transmitted.

The breadth of such a methodological approach is particularly evident in his research on oral prose. Maglajlić did not view oral-prose material merely as a document of the past or as a folkloristic record to be documented and classified. His interest in collectors, narrators, journal and manuscript material, as well as in various forms of narration, demonstrates his effort to understand oral prose as a living literary and cultural practice. By connecting text and context, historical documentation and literary value, he enabled oral prose to occupy a place within the broader field of literary and folkloristic scholarship.

Similar research principles are confirmed by his works on the Bosniak oral ballad and epic poetry. In studying individual ballads, Maglajlić simultaneously searched for their sources and variants, examined the relationship between song and historical reality, and sought to illuminate their poetic characteristics. In his studies of frontier epic poetry, he connected historical figures and events with the process of their epic formation, showing how historical experience passes into collective poetic memory. In this way, he viewed oral poetry as a complex space in which history, tradition, collective memory, and literary formation intertwine.

A special place in his overall oeuvre belongs to the study of sevdalinka. From

predstavljaju odvojene i međusobno nepovezane dionice. Naprotiv, između njih postoji prepoznatljiva metodološka povezanost koja počiva na pažljivom radu s izvorima, osjetljivosti za proces usmenog prenošenja, uvažavanju kazivača i zapisivača, povezivanju teksta s njegovim historijskim i kulturnim kontekstom. Upravo zbog toga Maglajlićevi radovi predstavljaju nezaobilaznu dionicu bošnjačke i bosanskohercegovačke nauke o usmenoj književnosti i ostaju poticajno polazište za savremena folkloristička i književnonaučna istraživanja.

Njegov doprinos istraživanju pjesničkih vrsta potrebno je, pritom, posmatrati u kontinuitetu s rezultatima prethodnih generacija istraživača bošnjačke usmene književnosti. U tom kontekstu posebno mjesto pripada Hatidži Krnjević i Đenani Buturović, čija su istraživanja postavila značajne temelje za proučavanje bošnjačke usmene poezije. Maglajlićev rad predstavlja nastavak, ali i važno proširivanje tih istraživačkih tokova: oslanjajući se na prethodna saznanja, on ih je nadograđivao novim izvorima, varijantama, historijskim podacima i interpretativnim uvidima te uspostavljao širi odnos između folklorističkog istraživanja i nauke o književnosti. U tom kontinuitetu ogleda se jedna od najvažnijih vrijednosti njegova naučnog naslijeđa.

collecting data about songs, narrators, and recorders, through research into the circumstances of their creation and transmission, to the study of their poetic and local characteristics, Maglajlić sought to develop a comprehensive scholarly understanding of this poetic genre. His lexicographical definition of *sevdalinka* represents a kind of synthesis of his decades-long research and confirms his effort to precisely define the place of this song within Bosniak and Bosnian and Herzegovinian oral-literary heritage.

Viewed as a whole, Maglajlić's scholarly oeuvre confirms that his studies of oral prose and oral poetry do not represent separate and mutually unrelated areas. On the contrary, there is a recognisable methodological connection between them, based on careful work with sources, sensitivity to the process of oral transmission, respect for narrators and recorders, and the linking of texts with their historical and cultural context. For precisely this reason, Maglajlić's works represent an indispensable part of Bosniak and Bosnian and Herzegovinian scholarship on oral literature and remain a stimulating starting point for contemporary folkloristic and literary research.

His contribution to the study of poetic genres should, moreover, be viewed in continuity with the achievements of previous generations of researchers of Bosniak oral literature. In this context, a special place belongs to Hatidža Krnjević and Đenana Buturović, whose research laid important foundations for the study of Bosniak oral poetry. Maglajlić's work represents a continuation, but also an important expansion, of these research traditions: building on previous knowledge, he supplemented it with new sources, variants, historical data, and interpretive insights and established a broader relationship between folkloristic research and literary scholarship. This continuity reflects one of the most important values of his scholarly legacy.

Literatura / Literature

- Buturović, Đenana (1975) "Gerz Iljas – Đerzelez prema historijskim izvorima XV, XVI i XVII vijeka", *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, knj. XLI, sv. 3–4, str. 172–186.
- Buturović, Đenana (1998) "Epski Đerzelez od ličnosti do lika", u: *Bošnjačka književnost u književnoj kritici*, priredio: Đenana Buturović i Munib Maglajlić, Sarajevo: Alef, str. 395–402 (isto u: *Bosanskomuslimanska usmena epika*, Sarajevo, 1992, str. 249–305).
- Dervišević, Amira (2016) „Maglajlićevo bavljenje usmenom prozom“, *Behar*, 129–130, str. 17–21.
- Dervišević, Amira (2017) „O nauci o usmenoj književnosti kroz znanstvenu djelatnost Muniba Maglajlića“, *Naučno savjetovanje Naučna misao u BiH – historijski razvoj do kraja XX stoljeća*, zbornik radova, knjiga 2. Mostar: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke/znanosti, str. 681–693.
- Efendić, Nirha (2015) *Bošnjačka usmena lirika – kulturnohistorijski oblici geneze i poetička obilježja*, Sarajevo: Slavistički komitet i Zemaljski muzej BiH.
- Kamberović, Isma (2017) *Munib Maglajlić (1945-2015) bibliografija i literatura*, BZK Preporod: Sarajevo.
- Krnjević, Hatidža (1973) *Usmene balade Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Svjetlost, 523.
- Maglajlić, Munib (1974) "O poeziji i poetici narodne balade: povodom knjige Hatidže Krnjević: *Usmene balade Bosne i Hercegovine*" (Sarajevo: Svjetlost, 1973) *Lica*, god. 4, 5/6, str. 105.
- Maglajlić, Munib (1978, 2010, 2018) *101 sevdalinka*. (tri izdanja) Prva književna komuna: Mostar, BZK Preporod: Gradačac; BZK Preporod: Dubrovnik.
- Maglajlić, Munib (1983) "Banjalučka balada o potopnici Bisernazi" u *Od zbilje do pjesme*, Banja Luka: Glas, 127–134.
- Maglajlić, Munib (1983) „Književna i publicistička djelatnost Mehmed-bega Kapetanovića Ljubušaka“, *Godišnjak Odjeljenja za književnost Instituta za jezik i književnost*, 12, str. 211–240.
- Maglajlić, Munib (1983) "Orijentalni utjecaji na muslimansku baladu" *Makedonski folklor*. God. 16, br. 31, 25–31.
- Maglajlić, Munib (1985) *Muslimanska usmena balada*, Sarajevo: Svjetlost.
- Maglajlić, Munib (1989a) „Prilozi proučavanju usmene književnosti na stranicama časopisa *Novi Behar*“, *Putevi*, 34 (6), str. 51–59.
- Maglajlić, Munib (1989b) „Nasrudin-hodža u Bosni“, u: *Usmeno pjesništvo od stvaralaca do sakupljača*. Tuzla: Univerzal, str. 171–181.
- Maglajlić, Munib (1990) *Pjesme o Muji Hrnjici*, Sarajevo: El Kalem.
- Maglajlić, Munib (1991) „Antun Knežević – etnograf i folklorist“, u: *Folklor Bosne i Hercegovine*. Sarajevo, str. 73–80.
- Maglajlić, Munib (1992) „Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak – jedan pogled na život i djelo“ u: *Zborniku Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak*, Sarajevo: Institut za književnost. str. 13–18.
- Maglajlić, Munib (1995) *Usmena balada Bošnjaka*, Sarajevo: Preporod.
- Maglajlić, (2002) „Pjevač i pripovjedač Hamdija Šahinpašić“, *Znakovi vremena*, 15, str. 294–319.
- Maglajlić, Munib (2004) "Mustaj-beg Lički – od krajišničkog junaka do epskog zapovjednika" *Radovi Filozofskog fakulteta*, knj. 13. Sarajevo: Filozofski fakultet u Sarajevu, str. 145–165.
- Maglajlić, Munib (2010) „Zbilja Krajine u pjesničkom prelamanju – Jusuf-alajbeg Filipo vić kao epski uzor“, *Radovi* br. 14–15, Sarajevo: Filozofski fakultet u Sarajevu, str. 231–242.
- Maglajlić, Munib (2011) „Leksikografsko određenje sevdalinke“, *Behar* br. 103, Zagreb, 5–10; *Novi izraz*, juli-decembar 2011, 53/54, 146–153.
- Maglajlić, Munib (2018) *Bošnjačka usmena balada*, Sarajevo: Zemaljski muzej BiH.
- Marković, Franjo (1869) „O baladah i romancih“, *Vienac*, 1/1869, 44, 760-771; *Isti*, „O slavenskih baladah“, *Vienac*, 1/1869, 45, 787–796.